Repertoriul jurisprudenței

CONCLUZIILE AVOCATULUI GENERAL
NILS WAHL
prezentate la 10 noiembrie 2016 [1]

Cauza C-660/15 P

Viasat Broadcasting UK Ltd
împotriva

Comisiei Europene

„Recurs — Ajutor de stat — Ajutor acordat de autoritățile daneze în favoarea serviciului public danez de radiodifuziune TV2/Danmark — Finanțare publică acordată pentru compensarea costurilor pe care le implică îndeplinirea obligațiilor de serviciu public — Decizie prin care ajutorul a fost declarat compatibil cu piața internă — Raportul dintre articolul 106 alineatul (2) și articolul 107 alineatul (1) TFUE”

1. Prin recursul său, Viasat Broadcasting UK Ltd (denumită în continuare „Viasat”) solicită Curții anularea hotărârii pronunțate la 24 septembrie 2015 în cauza T-125/12 [2], prin care Tribunalul a respins acțiunea sa în anularea Deciziei 2011/839/UE [3], în măsura în care Comisia a considerat în această decizie că anumite măsuri puse în aplicare de Regatul Danemarcei în favoarea TV2/Danmark sunt compatibile cu piața internă în conformitate cu articolul 106 alineatul (2) TFUE [4].

1 — Limba originală: engleza.

2 — Hotărârea din 24 septembrie 2015, Viasat Broadcasting UK/Comisia (T-125/12, EU:T:2015:687) (denumită în continuare „hotărârea recurată”).

3 — Decizia Comisiei din 20 aprilie 2011 privind măsurile puse în aplicare de Danemarca (C 2/03) în favoarea TV2/Danmark (JO 2011, L 340, p. 1) (denumită în continuare „decizia atacată”)

4 — Am dori să subliniem că, în pofida faptului că Viasat a solicitat Tribunalului anularea deciziei atacate (a se vedea punctul 30 din hotărârea recurată), Tribunalul a redefinit, în partea introductivă a hotărârii recurate, obiectul acțiunii deduse judecății sale, declarând că Viasat viza „nularea *în parte* a [deciziei atacate] (sublinierea noastră).

2. Privit din perspectiva disciplinei privind ajutoarele de stat, prezentul recurs ridică o problemă importantă în legătură cu finanțarea obligațiilor de serviciu public. În principal, Viasat pune sub semnul întrebării raportul dintre condițiile stabilite în hotărârea de referință pronunțată în cauza Altmark [5] și cele care rezultă din articolul 106 alineatul (2) TFUE [6]. Prin recursul său, Viasat susține în esență că Comisia Europeană trebuie să aplice condițiile Altmark atunci când analizează dacă un ajutor poate fi declarat compatibil în conformitate cu articolul 106 alineatul (2) TFUE. Tribunalul a respins această idee în repetate rânduri [7], iar Curtea trebuie să o examineze acum pentru prima dată de la pronunțarea Hotărârii Altmark.

3. Pentru motivele care vor fi prezentate în continuare, considerăm că în mod corect Tribunalul a respins o asemenea idee. În consecință, propunem respingerea prezentului recurs.

I – **Contextul procedurii**

4. În urma plângerii depuse la 5 aprilie 2000, prin decizia din 19 mai 2004, Comisia a obligat Regatul Danemarcei să recupereze de la întreprinderea autonomă de stat TV2/Danmark suma de 628,2 milioane DKK, majorată cu dobândă [8]. Tribunalul a anulat ulterior această decizie în luna octombrie a anului 2008 [9].

5. Între timp, întrucât efectul deciziei în cauză a fost acela că succesoarea întreprinderii TV2/Danmark (societatea comercială pe acțiuni TV2/Danmark A/S [10]) a devenit insolvabilă, Regatul Danemarcei a notificat Comisiei, prin scrisoarea din 23 iulie 2004, un proiect de recapitalizare a TV2. Prin decizia din 6 octombrie 2004, Comisia a considerat că orice element de ajutor de stat care ar putea avea legătură cu proiectul de recapitalizare a TV2 este compatibil cu piața internă în conformitate cu actualul articol 106 alineatul (2) TFUE [11]. În luna septembrie a anului 2009, Tribunalul a statuat că nu este necesară pronunțarea asupra anumitor căi de atac introduse împotriva acestei decizii [12].

5 — Hotărârea din 24 iulie 2003, Altmark Trans și Regierungspräsidium Magdeburg (C-280/00, EU:C:2003:415, punctele 89-93) (denumită în continuare „Hotărârea Altmark” și „condițiile Altmark”). Condițiile Altmark clarifică situațiile în care întreprinderile care îndeplinesc obligații de serviciu public nu beneficiază de un avantaj financiar real prin compensația primită pentru îndeplinirea acestor obligații și, prin urmare, nu se află într-o poziție concurențială mai favorabilă față de întreprinderile concurente. Aceste condiții sunt următoarele: *în primul rând*, întreprinderea beneficiară a compensației trebuie să fie însărcinată efectiv cu executarea unor obligații de serviciu public, iar aceste obligații trebuie să fie definite în mod clar. *În al doilea rând*, parametrii pe baza cărora este calculată compensația trebuie stabiliți în prealabil în mod obiectiv și transparent, în scopul de a evita ca aceasta să confere un avantaj economic care ar putea favoriza întreprinderea beneficiară în raport cu întreprinderi concurente. *În al treilea rând*, compensația acordată nu poate depăși ceea ce este necesar pentru a acoperi în întregime sau în parte costurile ocazionate de executarea obligațiilor de serviciu public, ținând cont de veniturile aferente, precum și de un beneficiu rezonabil pentru executarea acestor obligații. *În al patrulea rând*, compensația menționată trebuie stabilită pe baza unei analize a costurilor pe care o întreprindere medie, bine administrată și dotată în mod adecvat cu mijloacele necesare în scopul de a putea îndeplini cerințele de serviciu public impuse, le-ar fi suportat pentru executarea acestor obligații, ținând cont de veniturile aferente, precum și de un beneficiu rezonabil pentru executarea acestor obligații; a se vedea printre altele formularea condițiilor menționate din Hotărârea din 8 mai 2013, Libert și alții (C-197/11 și C-203/11, EU:C:2013:288, punctele 87, 89, 91 și 92).

6 — Potrivit articolului 106 alineatul (2) TFUE, „[î]ntreprinderile care au sarcina de a gestiona serviciile de interes economic general sau care prezintă caracter de monopol fiscal se supun normelor tratatelor și, în special, regulilor de concurență, în măsura în care aplicarea acestor norme nu împiedică, în drept sau în fapt, îndeplinirea misiunii speciale care le-a fost încredințată. Dezvoltarea schimburilor comerciale nu trebuie să fie afectată într-o măsură care contravine intereselor Uniunii”.

7 — A se vedea în special Hotărârea din 11 martie 2009, TF1/Comisia (T-354/05, EU:T:2009:66, punctele 124-147), Hotărârea din 1 iulie 2010, M6/Comisia (T-568/08 și T-573/08, EU:T:2010:272, punctele 127-141), Hotărârea din 7 noiembrie 2012, CBI/Comisia (T-137/10, EU:T:2012:584, punctele 289-301), și Hotărârea din 16 octombrie 2013, TF1/Comisia (T-275/11, nepublicată, EU:T:2013:535, punctele 129-145).

8 — Decizia 2006/217/CE a Comisiei din 19 mai 2004 privind măsurile puse în aplicare de Danemarca în favoarea TV2/Danmark (JO 2006, L 85, p. 1, rectificare în JO 2006, L 368, p. 112).

9 — Hotărârea din 22 octombrie 2008, TV2/Danmark și alții/Comisia (T-309/04, T-317/04, T-329/04 și T-336/04, EU:T:2008:457).

10 — Pentru facilitarea lecturii, în prezentele concluzii vom utiliza prescurtarea „TV2” pentru a face referire la serviciul public danez de radiodifuziune TV2/Danmark, indiferent de forma sa juridică.

11 — Decizia C(2004) 3632 final a Comisiei, emisă în cazul privind ajutoare de stat N 313/2004 referitor la recapitalizarea TV2/Danmark A/S (cu rezumatul publicat în JO 2005, C 172, p. 3).

12 — Ordonanța din 24 septembrie 2009, SBS TV și SBS Danish Television/Comisia (T-12/05, nepublicată, EU:T:2009:357), și Ordonanța din 24 septembrie 2009, Viasat Broadcasting UK/Comisia (T-16/05, nepublicată, EU:T:2009:358).

6. În urma anulării deciziei menționate mai sus la punctul 4, în luna aprilie a anului 2011 Comisia a adoptat decizia atacată după reexaminarea măsurilor în discuție și consultarea părților interesate. Decizia atacată vizează măsurile acordate TV2 în perioada 1995-2002. Totuși, în analiza sa, Comisia a ținut seama și de măsurile de recapitalizare adoptate în 2004 și la care ne-am referit la punctul 5 de mai sus (denumite în continuare împreună „măsurile în discuție”).

7. În decizia atacată, Comisia a calificat măsurile în discuție drept ajutor de stat în sensul articolului 107 alineatul (1) TFUE în favoarea TV2. Comisia a concluzionat apoi că suma de 628,2 milioane DKK este o rezervă de fonduri proprii adecvată pentru TV2. Astfel, articolul 1 din decizia atacată precizează:

„Măsurile puse în aplicare de [Regatul Danemarcei] în favoarea [TV2] între 1995 și 2002 sub formă de resurse din taxa de radiodifuziune și alte măsuri identificate în prezenta decizie sunt compatibile cu piața internă în sensul articolului 106 alineatul (2) [TFUE].”

II – **Procedura în fața Tribunalului**

8. Prin cererea depusă la 14 martie 2012, Viasat a introdus o acțiune în anularea deciziei atacate.

9. În susținerea acțiunii sale, Viasat a invocat două motive de anulare, și anume, pe de o parte, săvârșirea de către Comisie a unei erori de drept atunci când a apreciat compatibilitatea măsurilor în discuție cu piața internă în temeiul articolului 106 alineatul (2) TFUE fără a ține seama de a doua și de a patra condiție Altmark și, pe de altă parte, încălcarea de către Comisie a articolului 296 TFUE prin faptul că nu a explicat, în decizia atacată, motivele pentru care articolul 106 alineatul (2) TFUE se aplica în speță, cât timp a doua și a patra condiție Altmark nu erau îndeplinite.

10. În urma ședinței publice care a avut loc la 15 ianuarie 2015, în hotărârea recurată, Tribunalul a constatat că nu este necesar să se pronunțe asupra fondului acțiunii în măsura în care aceasta urmărește anularea părții din decizia atacată în care Comisia a considerat că veniturile din publicitate pentru anii 1995 și 1996 plătite TV2 prin intermediul așa-numitului Fond TV2 constituie ajutoare de stat (pentru motivarea în acest sens, a se vedea punctul 18 de mai jos) și a respins în rest acțiunea. De asemenea, a obligat Viasat să suporte propriile cheltuieli de judecată, precum și pe cele efectuate de Comisie, iar Regatul Danemarcei și TV2 să suporte fiecare propriile cheltuieli de judecată.

III – **Procedura în fața Curții și concluziile părților**

11. Prin recursul introdus la Curte la 8 decembrie 2015, Viasat solicită Curții să dispună următoarele:

— anularea hotărârii recurate;

— anularea deciziei atacate;

— obligarea Comisiei la plata cheltuielilor de judecată efectuate de Viasat în fața Tribunalului și a Curții;

în subsidiar:

— anularea hotărârii recurate;

— trimiterea cauzei spre rejudecare la Tribunal și

— soluționarea odată cu fondul a cererilor privind cheltuielile de judecată efectuate în primă instanță și ulterior.

12. Prin memoriul în răspuns depus la 11 februarie 2016, Comisia solicită Curții să respingă recursul ca fiind inadmisibil, neîntemeiat și inoperant, precum și să oblige Viasat la plata cheltuielilor de judecată efectuate în fața ambelor instanțe.

13. Prin memoriul în răspuns depus la 19 februarie 2016, TV2 solicită Curții să respingă recursul. În subsidiar, în cazul admiterii de către Curte a recursului, TV2 solicită Curții să mențină efectele hotărârii recurate și ale deciziei atacate, în temeiul articolului 264 alineatul (2) TFUE. În sfârșit, TV2 solicită Curții să oblige Viasat la plata cheltuielilor de judecată efectuate de TV2.

14. Prin memoriul în răspuns depus la 22 februarie 2016, Regatul Danemarcei solicită Curții să respingă recursul.

15. În conformitate cu articolul 76 alineatul (2) din Regulamentul de procedură al Curții, nu a fost organizată o ședință.

IV – **Apreciere**

A –*Observații introductive*

16. Problema compensației pentru îndeplinirea obligației de serviciu public de radiodifuziune impuse TV2 a făcut obiectul multor litigii în fața Tribunalului [13]. Totuși, este prima dată când Curtea trebuie să examineze acest litigiu îndelungat.

17. Pe lângă cauza de față, Curtea este în prezent sesizată cu trei recursuri formulate de Viasat, de TV2 și de Comisie. Toate recursurile respective privesc o hotărâre, pronunțată în aceeași zi cu hotărârea recurată, prin care Tribunalul a admis în parte o acțiune introdusă de TV2 prin care s-a solicitat anularea deciziei atacate în măsura în care prin decizia menționată s-a constatat că măsurile în discuție constituiau ajutoare de stat [14].

18. În cealaltă hotărâre recurată, în primul rând, Tribunalul, în acord cu argumentele prezentate de TV2, a anulat decizia atacată, în măsura în care Comisia a constatat că veniturile din publicitate aferente anilor 1995 și 1996 plătite către TV2 prin intermediul Fondului TV2 constituiau ajutoare de stat, întrucât Tribunalul a considerat că nu este îndeplinită cerința privind proveniența veniturilor din „resurse de stat” (a se vedea punctele 211-220 din cealaltă hotărâre recurată) [15]. În al doilea rând, Tribunalul a statuat în legătură cu a doua condiție Altmark că, impunând planificarea compensației acordate TV2 într-un mod care să asigure executarea eficientă a obligației de serviciu public de către TV2, Comisia a săvârșit o eroare de drept (a se vedea punctul 106 din cealaltă hotărâre recurată). Aceste concluzii se află în centrul recursurilor concurente care sunt pendinte în fața Curții.

19. Dacă va fi admis argumentul invocat de TV2 în recursul său formulat în cauza C-649/15 P, potrivit căruia în mod eronat Tribunalul a statuat că doar o parte a măsurilor în discuție nu implică un ajutor de stat, atunci prezentul recurs – care se bazează pe ideea că măsurile în discuție constituie un ajutor în sensul articolului 107 alineatul (1) TFUE – poate să rămână fără obiect.

13 — Pe lângă hotărârile menționate în prima parte a prezentelor concluzii, se face referire și la Ordonanța din 22 martie 2012, Viasat Broadcasting UK/Comisia (T-114/09, nepublicată, EU:T:2012:144), și la Ordonanța din 10 decembrie 2012, Viasat Broadcasting UK/Comisia (T-210/12, nepublicată, EU:T:2012:660).

14 — Hotărârea din 24 septembrie 2015, TV2/Danmark/Comisia (T-674/11, EU:T:2015:684) (denumită în continuare „cealaltă hotărâre recurată”). Sunt pendinte în prezent recursurile în cauzele TV2/Danmark/Comisia, C-649/15 P, Comisia/TV2/Danmark, C-656/15 P, și Viasat Broadcasting UK/TV2/Danmark, C-657/15 P.

15 — Acesta este motivul pentru care Tribunalul a considerat în hotărârea recurată că nu este necesar în parte să se pronunțe asupra acțiunii în anulare introduse de Viasat.

20. Acestea fiind spuse, cauza de față ridică totuși o problemă de drept importantă asupra căreia Curtea nu s-a pronunțat anterior și care necesită atenție. Sub rezerva rezultatului celorlalte proceduri de recurs, vom analiza prezentul recurs în starea sa actuală.

21. Viasat se întemeiază pe trei motive de recurs. În primul rând, Viasat susține că Tribunalul a săvârșit o eroare de drept atunci când a respins argumentul său potrivit căruia, în cazul deciziei atacate, Comisia nu și-a respectat obligația de motivare prevăzută la articolul 296 TFUE. În al doilea rând, Viasat afirmă că Tribunalul a săvârșit o eroare de drept atunci când a stabilit că, în cadrul aprecierii sale în temeiul articolului 106 alineatul (2) TFUE, Comisia nu era obligată să ia în considerare faptul că ajutorul acordat TV2 i-a fost acordat fără respectarea principiilor fundamentale ale transparenței și eficienței costurilor. În sfârșit, Viasat susține că Tribunalul însuși a săvârșit o eroare prin faptul că nu a examinat riguros și nu a soluționat pretențiile sale.

22. Considerăm că este oportun să începem analiza noastră cu al doilea motiv de recurs.

B –*Al doilea motiv de recurs*

1. Argumentele părților

23. Potrivit Viasat, pentru ca ajutorul să fie declarat compatibil în conformitate cu articolul 106 alineatul (2) TFUE, trebuie să fie îndeplinite anumite condiții. În primul rând, un serviciu de interes economic general trebuie să fie definit de statul membru (denumită în continuare „cerința privind definirea”), în al doilea rând, să i se fi încredințat unei anumite întreprinderi de către statul membru furnizarea serviciului public respectiv (denumită în continuare „cerința privind încredințarea”) și, în al treilea rând, (i) aplicarea normelor tratatelor, inclusiv a normelor referitoare la ajutorul de stat, trebuie să împiedice îndeplinirea misiunii speciale încredințate acestui furnizor (denumită în continuare „criteriul privind împiedicarea misiunii”) și (ii) derogarea de la normele respective nu trebuie să afecteze dezvoltarea schimburilor comerciale într-o măsură contrară interesului Uniunii (denumită în continuare „criteriul privind stabilirea unui echilibru”).

24. Viasat pretinde că criteriul privind împiedicarea misiunii trebuie să reflecte întotdeauna normele tratatului de la care se solicită derogarea. În acest sens, Viasat afirmă că cerințele privind definirea și încredințarea, precum și interzicerea supracompensării care decurge din criteriul privind stabilirea unui echilibru, care trebuie să fie toate respectate în conformitate cu articolul 106 alineatul (2) TFUE, corespund, în opinia sa, primei și celei de a treia condiții Altmark. Pe acest temei, Viasat susține că, în urma Hotărârii Altmark, criteriul privind împiedicarea misiunii impune o analiză a aspectului dacă ar fi împiedicată îndeplinirea serviciului de interes economic general în cazul în care s-ar impune ca (a) parametrii pe baza cărora se calculează compensația să trebuiască să fie stabiliți în prealabil în mod obiectiv și transparent (în conformitate cu a doua condiție Altmark) și (b) serviciul în cauză să trebuiască să fie atribuit în urma unei licitații publice sau respectiva compensație să trebuiască să fie limitată la ceea ce este necesar pentru acoperirea costurilor unei întreprinderi care este eficientă din punctul de vedere al costurilor și bine gestionată (în acord cu a patra condiție Altmark). Potrivit Viasat, Comisia nu a procedat astfel în decizia atacată și Tribunalul, la rândul său, nu a cenzurat această deficiență în hotărârea recurată.

25. Mai mult, Viasat afirmă în special că Tribunalul a săvârșit erori de drept atunci când (i) s-a întemeiat pe Hotărârea M6[16] și pe alte hotărâri pronunțate de instanța respectivă pentru a respinge cererea Viasat, (ii) a susținut că argumentele Viasat conduc la un „impas logic” întrucât articolul 106 alineatul (2) TFUE ar deveni printre altele „literă moartă”, (iii) a respins importanța anumitor comunicări ale Comisiei și a deciziilor din 2005 și 2011, menționate la punctul 67 din hotărârea recurată, și (iv) a susținut că Comunicarea din 2001 privind radiodifuziunea[17] a împiedicat Comisia să aplice metodologia care, în opinia Viasat, reiese din articolul 106 alineatul (2) TFUE.

26. Comisia, susținută de TV2 și de Regatul Danemarcei, contestă argumentele invocate de Viasat. În special, Comisia susține că, în măsura în care Viasat pretinde că Comunicarea din 2001 privind radiodifuziunea este nevalidă, acest argument este tardiv și, prin urmare, inadmisibil. La rândul său, Regatul Danemarcei afirmă printre altele că, în măsura în care argumentația Viasat vizează să critice Tribunalul pentru faptul că nu a verificat dacă, atunci când a apreciat compatibilitatea măsurilor de ajutor în decizia atacată, Comisia s-a asigurat că obligațiile de serviciu public ale TV2 au făcut obiectul unei proceduri de ofertare potrivit principiului transparenței care decurge din normele privind libera circulație din Tratatul FUE, acest argument nu a fost invocat în fața Tribunalului în primă instanță și, în consecință, este inadmisibil.

2. Apreciere

27. Considerăm că este oportun să analizăm excepțiile legate de admisibilitate ridicate de Comisie și de Regatul Danemarcei în raport cu argumentele la care se referă. Prin urmare, vom aborda imediat substanța motivului de recurs invocat de Viasat.

28. Cu siguranță, relația dintre articolul 106 alineatul (2) și articolul 107 alineatul (1) TFUE a fost de-a lungul anilor destul de neclară. Această lipsă de claritate a fost evidentă în cea mai mare măsură în domeniul finanțării serviciilor de interes economic general. Totuși, este de notorietate că, întrunită în Plen, Curtea a adoptat o nouă abordare, pe care unii au numit-o „abordarea privind compensarea condiționată”[18].

29. Cele patru condiții stabilite de Curte în Hotărârea Altmark privesc chestiunea dacă a fost acordat un avantaj unei întreprinderi. Astfel, ele se referă la o parte componentă a noțiunii „ajutor” în sensul articolului 107 alineatul (1) TFUE[19]. În practică, unii comentatori au observat că, din cauza caracterului lor strict, aceste condiții nu au fost îndeplinite în multe situații[20]. Consecința directă a acestui fapt este că dispozițiile principale prin care pot fi autorizate ajutoare de stat, și anume articolul 106 alineatul (2) și articolul 107 alineatele (2) și (3) TFUE, joacă în continuare un rol central.

30. Considerațiile menționate par să fi fost admise în mod implicit în hotărârea recurată. La punctul 63 din hotărârea respectivă, Tribunalul a statuat că, deși prezintă o anumită similitudine, cele două ansambluri de condiții care decurg din Hotărârea Altmark și, respectiv, din articolul 106 alineatul (2) TFUE răspund la întrebări fundamental diferite. În opinia sa, condițiile Altmark au caracter aprioric față de condițiile care rezultă din articolul 106 alineatul (2) TFUE, care privesc compatibilitatea.

16 — Hotărârea din 1 iulie 2010, M6/Comisia (T-568/08 și T-573/08, EU:T:2010:272).

17 — Comunicarea Comisiei privind aplicarea normelor privind ajutoarele de stat serviciilor publice de radiodifuziune (JO 2001, C 320, p. 5, Ediție specială, 08/vol. 4, p. 19).

18 — A se vedea Lynskey, O., „The Application of Article 86(2) EC to Measures Which do Not Fulfil the Altmark Criteria; Institutionalising Incoherence in the Legal Framework Governing State Compensation of Public Service Obligations”, *World Competition Law and Economic Review*, Kluwer Law International, 2007, vol. 30, numărul 1, p. 157.

19 — A se vedea în acest sens Hotărârea din 26 octombrie 2016, Orange/Comisia (C-211/15P, EU:C:2016:798, punctul 44).

20 — A se vedea printre altele Klasse, M., „The Impact of Altmark: The European Commission Case Law Responses”, în Szyzyczak, E., și van de Gronden, J. W. (editori), *Financing Services of General Economic Interest*, TMC Asser Press, Haga, 2013, p. 36, și Nicolaides, P., „The Perennial Altmark Questions”, 27 octombrie 2015, articol disponibil la adresa http://www.stateaidhub.eu/blogs/stateaiduncovered/post/3961 (ultima dată accesat la 7 noiembrie 2016).

Această concluzie principală a determinat Tribunalul să analizeze și să respingă, la punctele 75-99 din hotărârea recurată, diferitele argumente invocate de recurentă în susținerea teoriei sale. Recurenta solicită acum Curții să valideze teoria în cauză și să statueze că, respingând argumentele recurentei, Tribunalul a săvârșit o eroare de drept.

31. Totuși, Tribunalul nu a săvârșit o asemenea eroare.

32. De la bun început, precizăm că există o distincție importantă între Hotărârea Altmark și condițiile din cuprinsul său, pe de o parte, și articolul 106 alineatul (2) TFUE și cerințele sale, pe de altă parte. După cum am arătat, primele sunt utilizate pentru a stabili dacă a fost acordat un avantaj și, prin urmare, mai general, privesc noțiunea „ajutor” în sensul articolului 107 alineatul (1) TFUE. Această etapă precedă aprecierea în conformitate cu articolul 106 alineatul (2) TFUE, care se referă la chestiunea dacă o măsură de ajutor poate fi declarată compatibilă. În cazul în care sunt îndeplinite condițiile Altmark, nu există un ajutor în sensul articolului 107 alineatul (1) TFUE și, în consecință, niciun motiv pentru a preconiza aplicarea articolului 106 alineatul (2) TFUE. Mai mult, distincția menționată implică efecte diferite la nivel practic.

33. Pe de o parte, constatarea existenței unui ajutor de stat în sensul articolului 107 alineatul (1) TFUE generează anumite consecințe juridice, cum sunt obligația de notificare prealabilă și interzicerea punerii în aplicare de către statele membre în conformitate cu articolul 108 alineatul (3) TFUE [21]. Aceste considerații explică de ce o decizie întemeiată pe articolul 107 alineatele (1) și (3) TFUE care, deși califică măsura în cauză drept ajutor de stat, o declară compatibilă cu piața internă, este un act atacabil în temeiul articolului 263 TFUE [22]. Mai mult, instanțele naționale trebuie să protejeze drepturile justițiabililor împotriva unei încălcări a articolului 108 alineatul (3) TFUE [23].

34. Pe de altă parte, aprecierea compatibilității unor măsuri de ajutor cu piața internă este de competența exclusivă a Comisiei [24]. Această competență exclusivă pentru aprobarea ajutorului de stat se extinde asupra articolului 106 alineatul (2) TFUE [25]. Prin urmare, articolul 106 alineatul (2) TFUE nu este direct aplicabil în ceea ce privește autorizarea ajutoarelor de stat [26]. Prin adoptarea punctului de vedere contrar ar fi anulat obiectivul măsurii de control preventiv al ajutoarelor de stat, care impune ca punerea în aplicare a unui proiect de ajutor să fie amânată până când îndoiala privind compatibilitatea acestuia este eliminată prin decizia finală a Comisiei [27].

35. Rezultă din cele de mai sus că articolul 106 alineatul (2) TFUE ar deveni irelevant dacă o măsură de ajutor ar putea primi aprobarea Comisiei în conformitate cu dispoziția respectivă doar dacă îndeplinește condițiile Altmark.

36. La rândul său, Viasat afirmă că este de acord cu ideea că articolul 106 alineatul (2) și articolul 107 alineatul (1) TFUE privesc chestiuni distincte, dar susține că aceasta nu oferă un răspuns la argumentele pe care le-a invocat în primă instanță. Totuși, afirmația în cauză este lipsită de conținut, întrucât refuză recunoașterea consecințelor care decurg din distincția menționată.

21 — A se vedea Hotărârea din 21 noiembrie 2013, Deutsche Lufthansa (C-284/12, EU:C:2013:755, punctul 35). Obligația de notificare prealabilă există de asemenea în cazul măsurilor care intră în domeniul de aplicare al articolului 106 alineatul (2) TFUE, a se vedea Hotărârea din 21 octombrie 2003, van Calster și alții (C-261/01 și C-262/01, EU:C:2003:571, punctul 61 și jurisprudența citată).

22 — A se vedea în acest sens Hotărârea din 8 septembrie 2011, Comisia/Țările de Jos (C-279/08 P, EU:C:2011:551, punctele 40-42).

23 — A se vedea în acest sens Hotărârea din 15 septembrie 2016, PGE (C-574/14, EU:C:2016:686, punctele 31, 33 și 40, precum și jurisprudența citată).

24 — A se vedea în acest sens Hotărârea din 21 noiembrie 2013, Deutsche Lufthansa (C-284/12, EU:C:2013:755, punctul 28 și jurisprudența citată).

25 — A se vedea în acest sens Hotărârea din 15 martie 1994, Banco Exterior de España (C-387/92, EU:C:1994:100, punctul 17).

26 — A se vedea, pentru un punct de vedere similar, Concluziile avocatului general Léger prezentate în cauza Altmark Trans și Regierungspräsidium Magdeburg (C-280/00, EU:C:2003:13, punctul 56). Pentru un punct de vedere diferit, a se vedea Concluziile avocatului general Tizzano prezentate în cauza Ferring (C-53/00, EU:C:2001:253, punctul 78).

27 — A se vedea în acest sens Hotărârea din 21 noiembrie 2013, Deutsche Lufthansa (C-284/12, EU:C:2013:755, punctul 26).

37. În primul rând, reamintim că Hotărârea Altmark are drept consecință facilitarea aprecierii de autoritățile statelor membre și de Comisie a aspectului dacă compensația plătită unei întreprinderi în schimbul îndeplinirii unei obligații de serviciu public constituie un „avantaj” în contextul articolului 107 alineatul (1) TFUE. În acest sens, condițiile menționate încearcă să răspundă la întrebarea ipotetică și neveridică dacă întreprinderea respectivă ar fi obținut compensația în discuție în condiții normale de piață, altfel spus în condițiile existente pe o anumită piață în lipsa intervenției statului membru [28]. În schimb, articolul 106 alineatul (2) TFUE pleacă de la premisa că statul membru intervine în favoarea unei întreprinderi prin faptul că îi încredințează prestarea unui serviciu de interes economic general.

38. În al doilea rând, este adevărat că în Hotărârea Ferring Curtea a statuat că plata unei compensații în favoarea unui operator de servicii publice constituie ajutor de stat în conformitate cu (actualul) articol 107 alineatul (1) TFUE în măsura în care avantajul în discuție depășește costurile suplimentare suportate pentru îndeplinirea obligațiilor de serviciu public impuse și că, dacă aceasta este situația, avantajul respectiv nu poate fi considerat oricum ca fiind necesar pentru a-i permite îndeplinirea sarcinilor concrete care i-au fost atribuite și, prin urmare, nu poate fi acoperit de (actualul) articol 106 alineatul (2) TFUE [29]. Totuși, deși a făcut referire la Hotărârea Ferring în Hotărârea Altmark, Curtea a continuat totodată să modeleze noțiunea „avantaj” pentru o asemenea compensație în conformitate cu (actualul) articol 107 alineatul (1) TFUE dându-i forma sa actuală. Totuși, spre deosebire de Hotărârea Ferring, Curții nu i s-a cerut să interpreteze în Hotărârea Altmark actualul articol 106 alineatul (2) TFUE, fapt care poate explica de ce Curtea nu a adoptat o poziție cu privire la relația dintre cele două dispoziții [30]. Totuși, această tăcere nu poate fi interpretată în sensul că sugerează intenția Curții de a fi luate în considerare condițiile Altmark pentru aplicarea articolului 106 alineatul (2) TFUE, întrucât procedând astfel ar priva articolul 106 alineatul (2) TFUE de efectul său [31]. Dimpotrivă, după pronunțarea Hotărârii Altmark, Curtea a continuat să interpreteze articolul 106 alineatul (2) TFUE în același mod ca înainte [32].

39. În al treilea rând, o interpretare a articolului 106 alineatul (2) TFUE care necesită să se aprecieze dacă ar fi împiedicată îndeplinirea serviciului de interes economic general prin impunerea respectării celei de a doua și a celei de a patra condiții Altmark nu găsește niciun sprijin în formularea dispoziției în cauză sau în jurisprudența Curții.

40. Articolul 106 alineatul (2) TFUE urmărește să concilieze interesul statelor membre de a utiliza anumite întreprinderi, în special din sectorul public, ca instrument de politică economică sau fiscală (sau de politici cu impact la nivel economic sau fiscal) cu interesul Uniunii de a asigura în principal respectarea normelor în domeniul concurenței și menținerea unității pieței interne. Pentru ca, potențial, normele tratatelor să nu se aplice unei întreprinderi căreia i-a fost încredințată prestarea unui serviciu de interes economic general în conformitate cu articolul 106 alineatul (2) TFUE, este suficient ca aplicarea normelor respective să împiedice în drept sau în fapt îndeplinirea obligațiilor speciale care revin întreprinderii în cauză [33].

28 — A se vedea în acest sens Ordonanța din 5 februarie 2015, Grecia/Comisia (C-296/14 P, nepublicată, EU:C:2015:72, punctul 34). Stabilirea „condițiilor normale de piață” presupune o analiză economică: a se vedea Hotărârea din 11 iulie 1996, SFEI și alții (C-39/94, EU:C:1996:285, punctul 61).

29 — Hotărârea din 22 noiembrie 2001, Ferring (C-53/00, EU:C:2001:627, punctele 32 și 33) (denumită în continuare „Hotărârea Ferring”).

30 — Arătăm de asemenea că, deși unul dintre motivele de recurs ale Comisiei în cauza în care s-a pronunțat Hotărârea din 2 septembrie 2010, Comisia/Deutsche Post (C-399/08 P, EU:C:2010:481), a fost încălcarea atât a (actualului) articol 106 alineatul (2) TFUE, cât și a (actualului) articol 107 alineatul (1) TFUE, Curtea și-a limitat aprecierea la (actualul) articol 107 alineatul (1) TFUE și nu a interpretat (actualul) articol 106 alineatul (2) TFUE; a se vedea în special punctele 38-48 din această hotărâre.

31 — A se vedea în acest sens Concluziile avocatului general Léger prezentate în cauza Altmark Trans și Regierungspräsidium Magdeburg (C-280/00, EU:C:2002:188, punctele 79 și următoarele).

32 — A se vedea Hotărârea din 15 noiembrie 2007, International Mail Spania (C-162/06, EU:C:2007:681, punctele 34 și 35).

33 — A se vedea în acest sens Hotărârea din 23 octombrie 1997, Comisia/Franța (C-159/94, EU:C:1997:501, punctele 55, 56 și 59).

41. În acest context, pentru aplicarea articolului 106 alineatul (2) TFUE nu este necesar să fie amenințată însăși existența întreprinderii. Este suficient ca, în lipsa drepturilor sau a măsurilor de ajutor în litigiu, să nu fie posibilă îndeplinirea de către întreprindere a anumitor sarcini care i-au fost încredințate, definite în funcție de obligațiile sale de serviciu public. În special, condițiile pentru aplicarea articolului 106 alineatul (2) TFUE sunt îndeplinite dacă menținerea drepturilor sau a măsurilor de ajutor în discuție este necesară pentru a permite titularului sau beneficiarului lor să îndeplinească misiunile de interes economic general care i-au fost atribuite „în condiții acceptabile din punct de vedere economic” [34].

42. Dimpotrivă, argumentul invocat de Viasat implică faptul că, pentru a primi aprobare, un sistem de compensare a unui furnizor de servicii publice care, deși nu îndeplinește condițiile cumulative Altmark, conține elemente de ajutor trebuie să îndeplinească exact aceleași cerințe legate de obiectivitate, transparență și eficiență din punctul de vedere al costurilor. Astfel ar fi restrânsă în mod necorespunzător noțiunea „condiții acceptabile din punct de vedere economic”. Chiar dacă, după cum susține Viasat, articolul 106 alineatul (2) TFUE este o dispoziție care permite derogarea de la normele tratatelor și, prin urmare, trebuie să fie interpretat în sens strict, caracterul restrictiv al interpretării sale este supus unor limite pentru a nu fi anulată eficacitatea sa [35].

43. În ceea ce privește sfera serviciilor publice de radiodifuziune, interpretarea articolului 106 alineatul (2) TFUE adoptată de Viasat apare deosebit de neconvingătoare. Astfel, Protocolul privind sistemul de servicii publice de radiodifuziune din statele membre, anexat la Tratatul de instituire a Comunității Europene [36] prevede că dispozițiile celui ce este acum Tratatul FUE „nu aduc atingere competenței statelor membre de a participa la finanțarea serviciului public de radiodifuziune în măsura în care finanțarea se acordă organismelor de radiodifuziune cu scopul ca acestea să își îndeplinească misiunea de serviciu public așa cum a fost ea conferită, definită și organizată de fiecare stat membru și în măsura în care finanțarea respectivă nu aduce atingere condițiilor schimburilor comerciale și concurenței în [Uniune] într-o măsură care ar fi contrară interesului comun, fiind de la sine înțeles că realizarea mandatului acestui serviciu public trebuie să fie luată în considerare”. Protocolul menționat face referire doar la criteriul privind stabilirea unui echilibru, iar nu și la criteriul privind împiedicarea misiunii, cu atât mai puțin în modul susținut de Viasat.

44. Rezultă din cele de mai sus că o aplicare corespunzătoare a articolului 106 alineatul (2) TFUE nu necesită luarea în considerare a celei de a doua și a celei de a patra condiții Altmark.

45. Niciunul dintre argumentele invocate de Viasat în recursul său nu pune sub semnul întrebării această concluzie.

46. În primul rând, în ceea ce privește hotărârile Tribunalului criticate de Viasat [37], Curtea nu este ținută de jurisprudența menționată și, în lipsa unui recurs, Curtea nu poate nici verifica dacă hotărârile respective sunt corecte. În consecință, un argument întemeiat pe presupusa orientare incorectă a jurisprudenței Tribunalului în soluționarea cauzelor anterioare referitoare la articolul 106 alineatul (2) TFUE este irelevant. Același lucru este valabil în cazul concluziilor avocaților generali [38] pe care Viasat le contestă; Curtea nu este legată nici de acestea [39].

34 — A se vedea în acest sens Hotărârea din 19 mai 1993, Corbeau (C-320/91, EU:C:1993:198, punctele 14 și 16), Hotărârea din 23 octombrie 1997, Comisia/Franța (C-159/94, EU:C:1997:501, punctele 59, 95 și 96), și Hotărârea din 15 noiembrie 2007, International Mail Spania (C-162/06, EU:C:2007:681, punctele 34 și 35).

35 — A se vedea în acest sens Hotărârea din 23 octombrie 1997, Comisia/Franța (C-159/94, EU:C:1997:501, punctul 53).

36 — JO 1997, C 340, p. 109 (denumit în continuare „Protocolul de la Amsterdam”).

37 — Hotărârea din 1 iulie 2010, M6/Comisia (T-568/08 și T-573/08, EU:T:2010:272), Hotărârea din 11 martie 2009, TF1/Comisia (T-354/05, EU:T:2009:66), Hotărârea din 7 noiembrie 2012, CBI/Comisia (T-137/10, EU:T:2012:584), și Hotărârea din 16 octombrie 2013, TF1/Comisia (T-275/11, nepublicată, EU:T:2013:535).

38 — Concluziile avocatului general Tesauro prezentate în cauza Corbeau (C-320/91, EU:C:1993:52) și Concluziile avocatului general Tizzano prezentate în cauza Ferring (C-53/00, EU:C:2001:253). De asemenea, Viasat a criticat Hotărârea din 27 februarie 1997, FFSA și alții/Comisia (T-106/95, EU:T:1997:23), care face referire la aceste concluzii.

39 — Hotărârea din 9 iunie 2016, Pesce și alții (C-78/16 și C-79/16, EU:C:2016:428, punctul 25 și jurisprudența citată).

47. În al doilea rând, în ceea ce privește argumentul invocat de Viasat potrivit căruia, contrar poziției adoptate de Tribunal la punctul 91 din hotărârea recurată, punctul său de vedere nu conduce la un impas logic, este suficient să spunem că acest punct începe cu expresia „mai mult”, fapt care arată că motivul respectiv are un caracter superfluu. În consecință, acest argument este inoperant. În orice caz, Viasat se contrazice singură atunci când susține că interpretarea sa privind articolul 106 alineatul (2) TFUE nu transformă dispoziția menționată într-o „literă moartă”: Viasat nu poate susține că, de la caz la caz, Comisia poate să renunțe la una dintre condițiile Altmark atunci când apreciază compatibilitatea și totodată să afirme că respectivul criteriu privind împiedicarea misiunii stabilit la articolul 106 alineatul (2) TFUE impune, în oglindă cu articolul 107 alineatul (1) TFUE, aplicarea condițiilor Altmark, întrucât condițiile în cauză sunt cumulative în conformitate cu articolul 107 alineatul (1) TFUE.

48. În al treilea rând, în ceea ce privește comunicările Comisiei și deciziile din 2005 și 2011, menționate la punctul 67 din hotărârea recurată, Viasat admite că aceste comunicări și decizii nu sunt aplicabile, după cum a statuat tribunalul la punctul 93 din hotărârea recurată. Rezultă că ele nu sunt relevante pentru prezentul litigiu, care are ca obiect aspectul dacă Tribunalul a statuat în mod corect că, atunci când apreciază compatibilitatea unei măsuri de ajutor potrivit articolului 106 alineatul (2) TFUE, Comisia nu este obligată să analizeze a doua și a patra condiție Altmark.

49. În al patrulea rând, în ceea ce privește argumentul că Tribunalul nu a ținut seama, la punctele 97-99 din hotărârea recurată, de importanța Comunicării din 2001 privind radiodifuziunea, spre deosebire de ceea ce insinuează Comisia, nu rezultă că Viasat contestă validitatea comunicării. În ceea ce privește fondul acestui argument, faptul că ar fi fost posibil ca, în lumina comunicărilor și a orientărilor recente, Comisia să adopte o interpretare mai apropiată de poziția recurentei nu demonstrează că Tribunalul a săvârșit o eroare statuând că nu revine Comisiei o asemenea obligație.

50. În sfârșit, în ceea ce privește argumentul Viasat potrivit căruia articolul 106 alineatul (2) TFUE impune urmarea unei proceduri concurențiale de ofertare în vederea încredințării unui serviciu de interes economic general, excepția legată de admisibilitate invocată de Regatul Danemarcei, menționată la punctul 24 de mai sus, trebuie să fie respinsă, întrucât Viasat a invocat un argument în esență similar în primă instanță. Totuși, susținerea concretă a Viasat în sensul că respectivul contract de servicii publice de radiodifuziune la care se referă decizia atacată este de interes transfrontalier nu rezultă din hotărârea recurată, iar Viasat nu a invocat o asemenea chestiune în primă instanță. Mai mult, pentru o asemenea apreciere este necesară analizarea situației de fapt, care nu poate fi efectuată de Curte în recurs. În consecință, această susținere concretă este inadmisibilă.

51. În ceea ce privește problema de drept ridicată prin argumentul menționat, Tribunalul nu a săvârșit o eroare la punctul 99 din hotărârea recurată atunci când a statuat că articolul 106 alineatul (2) TFUE nu impune urmarea unei proceduri concurențiale de ofertare în vederea încredințării unui serviciu de interes economic general. După cum a afirmat Comisia, articolul 106 alineatul (2) TFUE permite derogarea de la „normele tratatelor”, care includ normele privind libera circulație și principiile generale care decurg din acestea, în măsura în care instituția în cauză are convingerea că criteriul privind împiedicarea misiunii și criteriul privind stabilirea unui echilibru sunt respectate și sunt supuse controlului instanțelor Uniunii. În acest sens, Protocolul de la Amsterdam nu poate fi interpretat decât într-un mod care să confirme principiul că, pentru motive de interes general, statele membre pot să acorde unei întreprinderi, în mod direct, drepturi speciale sau exclusive sub forma unei concesiuni a serviciului public de radiodifuziune.

52. Din ansamblul considerațiilor de mai sus rezultă că al doilea motiv de recurs trebuie respins.

C –*Primul motiv de recurs*

53. Prin primul său motiv de recurs, Viasat susține că Tribunalul a săvârșit o eroare atunci când a respins motivul său de anulare potrivit căruia Comisia nu și-a respectat în cazul deciziei atacate obligația de motivare prevăzută la articolul 296 TFUE.

54. La punctul 103 din hotărârea recurată, Tribunalul a respins acest motiv de anulare, constatând că „lipsa din decizie a unei aprecieri privind rolul jucat de a doua și de a patra condiție Altmark în ceea ce privește aprecierea compatibilității măsurilor vizate cu piața internă nu este urmarea unei erori de raționament a Comisiei sau a unei nemotivări care afectează decizia atacată, ci urmarea faptului că această decizie aplică un cadru de analiză diferit de cel preferat de [Viasat]”.

55. După cum recunoaște Viasat, decizia atacată ar fi motivată necorespunzător doar în cazul în care Comisia avea obligația să aplice cadrul de analiză care, potrivit Viasat, decurge din articolul 106 alineatul (2) TFUE.

56. Totuși, Tribunalul nu a săvârșit o eroare atunci când a considerat că nu revine Comisiei o asemenea obligație și, prin urmare, nici când a constatat că decizia atacată a fost motivată suficient. În consecință, acest motiv de recurs trebuie să fie respins.

D –*Al treilea motiv de recurs*

57. În partea finală a cererii sale de recurs, Viasat susține, în trecere, că „Tribunalul a săvârșit o eroare prin faptul că nu a examinat [în mod corespunzător] argumentul invocat de Viasat” și că, „în prezenta cauză, examinarea de către Tribunal a argumentelor Viasat nu se ridică la nivelul stabilit în […] jurisprudență”.

58. Presupunând, *arguendo*, că motivul de recurs menționat vizează toate punctele hotărârii recurate, suntem de acord cu punctul de vedere al Comisiei potrivit căruia în orice caz el nu este dezvoltat suficient pentru ca celelalte părți să răspundă acestuia, iar Curtea să se pronunțe asupra sa. Prin urmare, el este inadmisibil [40].

E –*Concluzie*

59. În opinia noastră, din ansamblul considerațiilor anterioare rezultă că niciunul dintre motivele de recurs invocate de Viasat nu poate fi primit. Prin urmare, este necesar să se respingă în tot recursul.

V – **Cheltuieli de judecată**

60. În conformitate cu articolul 184 alineatul (2) din Regulamentul de procedură al Curții de Justiție, atunci când recursul nu este fondat, Curtea se pronunță asupra cheltuielilor de judecată. Potrivit articolului 138 alineatul (1) din același regulament, aplicabil procedurii de recurs în temeiul articolului 184 alineatul (1) din acesta, partea care cade în pretenții este obligată, la cerere, la plata cheltuielilor de judecată. Întrucât Comisia și TV2 au solicitat cheltuieli de judecată, iar recurenta a căzut în pretenții, se impune obligarea Viasat la suportarea propriilor cheltuieli de judecată, precum și a celor efectuate de Comisie și de TV2. Mai mult, din articolul 140 alineatul (1) din regulamentul menționat, aplicabil procedurii de recurs în temeiul articolului 184 alineatul (1) din acesta, rezultă că Regatul Danemarcei trebuie să suporte propriile cheltuieli de judecată.

40 — A se vedea în acest sens Ordonanța din 6 februarie 2014 Thesing și Bloomberg Finance/BCE (C-28/13 P, EU:C:2014:230, punctul 25 și jurisprudența citată).

VI – **Concluzie**

61. În lumina celor de mai sus, propunem Curții să dispună:

— respingerea recursului;

— obligarea Viasat Broadcasting UK Ltd să suporte propriile cheltuieli de judecată, precum și pe cele efectuate de Comisia Europeană și de TV2/Danmark A/S;

— obligarea Regatului Danemarcei să suporte propriile cheltuieli de judecată.